

Utlåtande 2006:75 RI (Dnr 314-4168/2005)

Kommunal folkomröstning om miljöavgifter/trängselskatt i Stockholms stad

Kommunstyrelsen föreslår kommunfullmäktige besluta följande

1. Kommunal folkomröstning om miljöavgifter/trängselskatt genomförs den 17 september 2006 i enlighet med vad som anförs i detta utlåtande.
2. Valnämnden får i uppdrag att återkomma med förslag till beslut i de detaljfrågor som folkomröstningen föranleder senast maj 2006.

Kommunstyrelsen beslutar för egen del följande

1. Stadsledningskontoret får i uppdrag att utarbeta förslag till informationsinsatser inför folkomröstningen.
2. Stadsledningskontoret får i uppdrag att utarbeta förslag till utvärdering av folkomröstningen.

Föredragande borgarrådet Annika Billström anför följande.

Bakgrund

I motion (2002:56) från Kristina Axén Olin m fl (m) samt motion (2002:57) från Jan Björklund m fl (fp) hemställs att kommunal folkomröstning ska genomföras i Stockholm angående miljöavgifter. Motormännens riksförbund överlämnade i skrivelse 30 januari 2003 32 047 namnunderskrifter med krav om kommunal folkomröstning. Kommunfullmäktige beslutade 28 april 2003 (utl. 2003:40) att en kommunal folkomröstning om miljöavgifter skall genomföras efter det att ett fullskaligt försök genomförts i Stockholm.

Beredning

Ärendet har beretts av stadsledningskontoret.

Mina synpunkter

I Stockholms stad prövas under mandatperioden miljöavgifter med stöd av lagen om trängselskatt i full skala. Miljöavgifter som är en del av Stockholmsförsöket tas ut mellan den 3 januari till den 31 juli 2006. Försöket omfattas också av utbyggd kollektivtrafik under perioden 22 augusti 2004 och 31 december 2006.

Stockholms kommun har aldrig tidigare genomfört en kommunal folkomröstning. Det innebär att staden bryter ny mark. Frågan om kommunal folkomröstning regleras i kommunallagen, vallagen samt lagen om kommunala folkomröstningar. Stadsledningskontoret har på ett föredömligt sätt i sitt utlåtande gjort en tydlig genomlysning av alla de områden som berörs samt lämnat ett antal förslag till beslut i vilka jag instämmer. Samråd med valmyndigheten har genomförts.

Fullmäktiges partier har uttalat att resultatet av folkomröstningen ska vara beslutande. Det innebär att det är stockholmarna som ska besluta om miljöavgifter ska användas som ekonomiskt styrmedel i trafiken. Det är min uppfattning att det i det sammanhanget också är viktigt att redovisa för stockholmarna att det ska finnas en tydlig koppling mellan avgiftsuttaget och att intäkterna återförs till stockholmregionen för investeringar i kollektivtrafik och vägar.

Datum för folkomröstningen föreslås till den 17 september 2006 vilket är samma dag som de allmänna valen genomförs. I omröstningen gäller samma röstlängd som i kommunalvalet. Vidare föreslås att röstsedlarnas antal ska vara tre, en ja, en nej och en blank. Svartalternativen vid omröstningen föreslås vara ja eller nej till frågan om miljöavgifter/trängselskatt ska användas i trafiken i Stockholm. Röstsedlarnas färg ska vara rosa med tre signallinjer och de ska innehålla text på framsidan. Baksidan ska vara blank (*bilaga 1*).

Lagen om kommunala folkomröstningar reglerar kommunens skyldighet att informera medborgarna. Enligt min uppfattning är det av största vikt att medborgarna får en saklig och korrekt information både om att en folkomröstning äger rum i Stockholm och hur den praktiskt går till. Därför uppdras åt stadsledningskontoret att genomföra informationsinsatser riktade till stadens medborgare. Vidare uppdras åt stadsledningskontoret att se över möjligheten att allsidigt stödja informationsinsatser av enskilda organisationer.

En politisk referensgrupp bestående av kommunfullmäktiges partier knyts till arbetet. Utöver dessa insatser har också valnämnden ett eget informationsansvar.

Stockholms stad har inte tidigare erfarenhet av kommunala folkomröstningar. Erfarenheter måste samlas för framtiden. Hur folkomröstningen genomförs är ett av de områden som behöver belysas. Det uppdras åt stadsledningskontoret att till kommunstyrelsen återkomma med förslag om en bred utvärdering som belyser folkomröstningen ur flera aspekter. Jag vill också peka på vikten av att underlätta för andra som vill forska, följa och utvärdera processen att få tillgång till relevant offentligt material.

Bilagor

1. Ang röstsedlar
2. Illustration av ja respektive nej valsedel samt blank valsedel

Borgarrådsberedningen tillstyrker föredragande borgarrådets förslag.

Reservation anfördes av borgarråden *Sten Nordin* (m) och *Lotta Edholm* (fp) enligt följande.

Vi föreslår borgarrådsberedningen föreslå kommunstyrelsen besluta att

1. återremittera föredragande borgarråds förslag
2. ge valnämnden i uppdrag att ta fram förslag till valsedel
3. därutöver anföra följande.

Trots att 78 procent av stockholmarna röstade på partier som sade nej till trängselskatten så skall biltullar införas i Stockholm stad. Det är ett historiskt valsvek som nu genomförs av den socialdemokratiska, vänster- och miljöpartistiska majoriteten i stadshuset.

Att en folkomröstning borde ha genomförts innan biltullarna införas är att betrakta som ett demokratiskt minimikrav. Vi testade inte euron innan vi röstade. Vi prövade inte att vara medlemmar i EU innan folket fick säga sitt. Inte är biltullar en så mycket svårare fråga än dessa att stockholmarna måste få känna hur det känns innan de kan avgöra vad de tycker?

Det är ett demokratiskt grundkrav att de som påverkas av ett beslut också får vara med och fatta det. Tiotusentals människor pendlar varje dag in till Stockholm från kommuner runt om i länet. För dessa människor kommer trängselskattens effekter för såväl biltrafik som kollektivtrafik bli lika kännbara som för Stockholms stads invånare. Självklart måste även dessa människor få säga sitt i en folkomröstning.

Det är för oss oacceptabelt att enbart medborgare i Stockholms kommun får vara med och rösta om frågan ifall Stockholmsregionen ska införa trängselskatter. Detta är i högsta grad en fråga för medborgarna i hela stockholmsregionen.

Försöket med trängselskatt i Stockholm är starkt färgat av den politiska majoritet som drivit igenom tullarna. Skattefinansierade informationskampanjer om försöket har snarare varit illa dold politisk propaganda. Den valsedel som nu föreslås är inget undantag. Ledande statsvetare har följdriktigt uttalat kritik mot de politiskt vinklade formuleringarna.

Den valsedel som används i folkomröstningen om biltullar bör vara utformad som en rak och tydlig fråga. ”Anser du att miljöavgifter/trängselskatt skall användas i Stockholms stad?” På detta sätt ges väljarna möjlighet att svara ja eller nej på en tydlig frågeställning utan vidare argumentation.

Vi ser ingen anledning till kampanjbudskap på valsedlarna. Denna typ av argumentation bör skötas av partier och organisationer under valrörelsen, och hållas borta från själva valet.

Att socialdemokraterna, vänsterpartiet och miljöpartiet väljer att inte försöka nå en bred uppgörelse kring hur valsedlarna skall vara formulerade utan istället vill tvinga igenom en valsedel som i det närmaste är att betrakta som en kampanjinlaga är häpnadsväckande.

För att skapa förutsättningar att nå en överenskommelse över blockgränserna om valsedlarnas utformning bör ärendet återremitteras för vidare förhandlingar mellan partierna i Stockholms stadshus och i regionen. Valnämnden bör bereda ärendet och arbeta fram ett förslag till valsedel som är neutralt i förhållande till de politiska åsikterna i sakfrågan.

Kommunstyrelsen delar borgarrådsberedningens uppfattning och föreslår kommunfullmäktige besluta följande

1. Kommunal folkomröstning om miljöavgifter/trängselskatt genomförs den 17 september 2006 i enlighet med vad som anförs i detta utlåtande.
2. Valnämnden får i uppdrag att återkomma med förslag till beslut i de detaljfrågor som folkomröstningen föranleder senast maj 2006.

Kommunstyrelsen beslutar för egen del följande

1. Stadsledningskontoret får i uppdrag att utarbeta förslag till informationsinsatser inför folkomröstningen.

2. Stadsledningskontoret får i uppdrag att utarbeta förslag till utvärdering av folkomröstningen.

Stockholm den 22 mars 2006

På kommunstyrelsens vägnar:
ANNIKA BILLSTRÖM

Anette Otteborn

Det antecknades att Sten Nordin, Mikael Söderlund och Kristina Alvendal (alla m), Lotta Edholm och Ann-Katrin Åslund (båda fp) och Ewa Samuelsson (kd) ej deltagit i kommunstyrelsens beslut med hänvisning till att återremissyrkandet ej bifallits.

ÄRENDET

I motion (2002:56) från Kristina Axén Olin m fl (m) samt motion (2002:57) från Jan Björklund m fl (fp) hemställs att kommunal folkomröstning ska genomföras i Stockholm angående miljöavgifter. Motormännens riksförbund överlämnade i skrivelse 30 januari 2003 32 047 namnunderskrifter med krav om kommunal folkomröstning. Kommunfullmäktige beslutade 28 april 2003 (utl. 2003:40) att en kommunal folkomröstning om miljöavgifter skulle genomföras efter det att ett fullskaligt försök genomförts i Stockholm.

Enligt 3 kap 9 § 8 p kommunallagen (KL) är det fullmäktige som beslutar i ärende om folkomröstning i kommunen. Närmare föreskrifter om förfarandet vid folkomröstning finns i lagen (1994:692) om kommunala folkomröstningar. Ärendet genomlyser samtliga de paragrafer som kommunfullmäktige skall besluta om. Dessa rör bl.a. dag för omröstningen, omröstningsdistrikt och omröstningslokaler, den fråga och de svarsalternativ som skall ställas till de röstberättigade, röstsedlarnas antal, innehåll och utseende, huruvida röstning kan ske på annat sätt än genom personlig inställelse i omröstningslokalen, samt när röstsammanräkningen senast skall vara avslutad.

I ärendet förslås bl a att kommunal folkomröstning om miljöavgifter skall genomföras den 17 september 2006, att folkomröstningens resultat skall vara bindande för kommunfullmäktiges ställningstagande till det fortsatta användandet av miljöavgifter i trafiken samt vilken fråga som skall ställas i folkomröstningen.

BEREDNING

Ärendet har beretts av stadsledningskontoret efter samråd med juridiska avdelningen och valnämndens kansli.

Stadsledningskontorets tjänsteutlåtande, daterat 31 oktober 2005, har i huvudsak följande lydelse.

Bakgrund

KF beslutade 2003-06-02 (Utl. 2003:50) genomföra försöksverksamhet med miljöavgifter under förutsättning att staten finansierade försöket samt att intäkterna från avgifterna från försöket återförs till regionen. I ärendet angavs att folkomröstning ska genomföras i samband med de allmänna valen 2006 dvs. den 17 september. Riksdagen beslutade i juni 2004 dels om den lagstiftning som möjliggör försöket dels om princi-

perna för finansieringen, vilket innebär att de villkor KF beslutat om uppfylls. Folkomröstningens resultat skall vara avgörande för om miljöavgifter skall kunna användas i stockholmstrafiken.

Åt SLK har uppdragits att lägga fram underlag för beslut.

Folkomröstning

Enligt 3 kap 9 § 8 p kommunallagen (KL) är det fullmäktige som beslutar i ärende om folkomröstning i kommunen. 5 kap 26 § KL stadgar om beredning av ärende före KF-beslut. Enligt 5 kap 34 § KL får fullmäktige besluta att det som ett led i beredningen av ett ärende som fullmäktige skall handlägga skall inhämtas synpunkter från medlemmar i kommunen. Detta kan ske genom folkomröstning, opinionsundersökning eller något liknande förfarande. Skall synpunkter inhämtas genom en omröstning får fullmäktige besluta att det, med tillämpning av 7 kap. vallagen (1997:157), skall framställas röstlängd och röstkort för omröstningen.

Närmare föreskrifter om förfarandet vid folkomröstning finns i lagen (1994:692) om kommunala folkomröstningar. Enligt 2 § skall i anslutning till att fullmäktige beslutar om att hålla en folkomröstning skall fullmäktige besluta om

1. dag för omröstningen,
2. omröstningsdistrikt och omröstningslokaler,
3. den fråga och de svarsalternativ som skall ställas till de röstberättigade
4. röstsedlarnas antal, innehåll och utseende,
5. huruvida röstning kan ske på annat sätt än genom personlig inställelse i omröstningslokalen, samt
6. när röstsammanräkningen senast skall vara avslutad.

Tillämpligt i detta fall är att KF fattar beslut om att folkomröstningen skall genomföras och härtill knutna beslut. Valnämnden svarar för beredningen av de frågor som sammanhänger med omröstningens tekniska genomförande.

Det skall noteras att en folkomröstning enbart är rådgivande. Den slutliga beslutanderätten ankommer alltid på kommunfullmäktige, oberoende av valresultat. Som anförts skall folkomröstningen vara att betrakta som beslutande då folkomröstningens resultat skall vara avgörande för om miljöavgifter skall kunna användas i stockholmstrafiken.

Beslut som bör fattas i detta ärende

Tidpunkt

Formellt beslut bör fattas att folkomröstningen skall äga rum 2006-09-17 i samband med de allmänna valen. Dagen för folkomröstningen skall beslutas efter samråd med valmyndigheten. Samråd har ägt rum.

Omröstningsdistrikt och omröstningslokaler

När den kommunala folkomröstningen äger rum samtidigt med ett allmänt val eller en nationell folkomröstning skall omröstningsdistrikt och valdistrikt sammanfalla.

Den fråga och de svarsalternativ som skall ställas till de röstberättigade

Förslag framgår av bilaga 1.

Röstsedlarnas antal, innehåll och utseende

Röstsedlarnas antal skall vara tre, varav en är blankröst. Färgen skall vara rosa och signallinjerna tre. Format och layout skall överensstämma med röstsedlar till de allmänna valen.

Förslag framgår av bilaga 2.

Tekniskt fastställande av röstsedlar sker i ett senare ärende.

Huruvida röstning kan ske på annat sätt än genom personlig inställelse i omröstningslokalen

Här bör gälla samma regler som för de allmänna valen.

När röstsammanräkningen senast skall vara avslutad.

Röstsammanräkningen skall vara avslutad senast den 25 september. Preliminärt valresultat skall redovisas successivt på valnatten.

Folkomröstningens resultat anmäls på KF:s sammanträde 2006-10-02.

Ytterligare föreskrifter

Fullmäktige får besluta om de ytterligare föreskrifter som behövs för att genomföra folkomröstningen Lag (2002:250).

Röstsedlar genom stadens försorg tillhandahålls endast inom röstmottagningsställen i staden. Därutöver kan röstberättigade rekvirera röstsedlar från valnämndens kansli

Beslut som bör fattas i ett senare ärende

Enligt 4 § lagen om kommunala folkomröstningar svarar valnämnden för omröstningens genomförande. Valnämnden föreslås få i uppdrag att lämna förslag till lösning av de tekniska frågor inkl. tekniskt fastställande av röstsedlar och kostnadsberäkningar som påkallar särskilda beslut.

Information

Enligt 3 § lagen om kommunala folkomröstningar skall kommunen på lämpligt sätt informera sina medlemmar om det som fullmäktige beslutat enligt 2 § och om vad som i övrigt gäller för folkomröstningen. Det är här fråga om information till väljarna om folkomröstningens innehåll och dess former. Här finns olika varianter på hur informationen kan utformas med hjälp av olika medier. Det kan vara fråga om Internet, annonsering, utskick i olika former etc.

Stadsledningskontoret föreslår att kommunikationsavdelningen tar fram förslag på informationsinsatser med kostnadsberäkningar i samråd med valnämndens kansli.

Av röstkortet skall framgå att folkomröstning äger rum samtidigt med de allmänna valen. Annan information om folkomröstningen lämnas ej i denna försändelse.

Utvärdering

Det är av stort värde att en utvärdering görs. Detta är viktigt då folkomröstningens genomförande ger nyttiga erfarenheter inför framtiden. Det kan också noteras att folkomröstningar i andra kommuner gällt betydligt enklare frågeställningar än miljöavgifter i trafiken. Utvärderingen bör omfatta hela planeringsprocessen för folkomröstningens genomförande, erfarenheterna från själva omröstningsproceduren, måluppfyllelse samt en värdering av omröstningens demokratiska aspekter ifråga om medborgarinflytande mm. Någon form av medborgarenkät bör ingå samt relevanta utblickar åt andra håll.

SLK föreslås få i uppdrag att ta fram förslag till avtal om utvärdering.

Finansiering

I förslag till budget får år 2006 har för ändamålet reserverats 20 mnkr. Detta avser bla. informations- och medieinsatser samt den vetenskapliga utvärderingen. Valnämnden föreslås få återkomma avseende tekniska merkostnader för folkomröstningen samt särskilda informationsinsatser.

Röstsedlar vid kommunal folkomröstning om miljöavgifter/trängselskatt i trafiken.

Röstsedlarnas antal skall vara tre.

Röstsedlarnas färg skall vara rosa och innehålla tre signallinjer.

På röstsedlarna skall finnas

1. Rubriken "Lokal folkomröstning om miljöavgifter/trängselskatt i Stockholms stad".
2. Den inledande texten "Miljöavgifter/trängselskatt innebär att avgifter tas ut i trafiken i syfte att minska köer och förbättra miljön. Intäkterna återförs till Stockholmsregionen för investeringar i kollektivtrafik och vägar".
3. Frågan "Anser du att miljöavgifter/trängselskatt skall användas i Stockholm?"
4. Något av svarsalternativen "Ja" eller "Nej".

På de blanka röstsedlarna skall dock förutom rubriken endast finnas orden "Blank röstsedel".

Röstsedel med svarsalternativ Ja

Röstsedel med svarsalternativ Nej

**LOKAL FOLKMRÖSTNING I STOCKHOLM OM
MILJÖAVGIFTER / TRÄNGSELSKATT
I STOCKHOLMS STAD**

Miljöavgifter/trängselskatt innebär att avgifter tas ut i
biltrafiken i syfte att minska köer och förbättra miljön.
Intäkterna återförs till Stockholmsregionen för
investeringar i kollektivtrafik och vägar.

Anser du att miljöavgifter / trängselskatt skall användas
i Stockholms stad?

JA

**LOKAL FOLKMRÖSTNING I STOCKHOLM OM
MILJÖAVGIFTER / TRÄNGSELSKATT
I STOCKHOLMS STAD**

Miljöavgifter/trängselskatt innebär att avgifter tas ut i
biltrafiken i syfte att minska köer och förbättra miljön.
Intäkterna återförs till Stockholmsregionen för
investeringar i kollektivtrafik och vägar.

Anser du att miljöavgifter / trängselskatt skall användas
i Stockholms stad?

NEJ

Blank röstsedel

**LOKAL FOLKOPRÖSTNING I STOCKHOLM OM
MILJÖAVGIFTER / TRÄNGSELSKATT
I STOCKHOLMS STAD**

**BLANK
RÖSTSEDEL**

